

Juhend

Temaatiline järelevalve eesti keele ja eestikeelse õppe korraldusest vene õppekeelega koolides

Käesolev juhend on infomaterjal koolijuhile järelevalveks ettevalmistumisel ning abimaterjal järelevalve läbiviijale, et ühtlustada Haridus- ja Teadusministeeriumi poolt teostatud temaatilise riikliku või haldusjärelevalve korraldust ning sisu.

Sisukord

TAUST	2
JÄRELEVALVE ÜLESANNE JA VAADELDAVAD VALDKONNAD	4
1. Kooli õppekava ja õppekavast lähtuv õppekorraldus.....	4
2. Kooli õppe- ja kasvatusala töötajate kvalifikatsioon ja eesti keele oskus.....	4
3. Eesti keele ja eestikeelse aineõppe korraldamine.....	5
4. Eesti keele ja eestikeelse aineõppe kvaliteedi ja tulemuslikkuse hindamine ja kavandatud arendustegevus, sh eestikeelsele õppele ülemineku kavandamine.....	5
JÄRELEVALVES KONTROLLITAVAD JA ANALÜÜSITAVAD DOKUMENDID	5
JÄRELEVALVES KASUTATAVAD MEETODID.....	5
JÄRELEVALVES KÄSITLETAVATE VALDKONDADE NÕUDED JA NÕUETE TÄITMISE KIRJELDUS	7
1. Õppekava ja õppekorraldus	7
2. Õppe- ja kasvatusala töötajate kvalifikatsioon ja õpetajate areng.....	14
3. Eesti keele ja eestikeelse õppe korraldamine	17
4. Sisehindamine ja kooliarendus eesti keele ja eestikeelse aineõppe tagamiseks.....	24
JÄRELEVALVE PROTSESS.....	28

Järelevalve ettevalmistamine	28
Kohapealne järelevalve.....	29
Õiendi koostamine ja kinnitamine	30
JUHEND ÕIENDI KOOSTAMISEKS	Tõrge! Järjehoidjat pole määratletud.
LISA 1. Eelkiri	Tõrge! Järjehoidjat pole määratletud.

TAUST

Eesti Vabariigi põhiseadus § 37: /.../ Igaühel on õigus saada eestikeelset õpetust. /.../ Hariduse andmine on riigi järelevalve all.

Põhikooli- ja gümnaasiumiseadus (PGS) § 6. Õppe korraldamisel lähtuvad riik, koolide pidajad ja koolid järgmistest põhimõtetest:

- 1) kvaliteetne üldharidus järgib kaasava hariduse põhimõtteid ning on võrdväärselt kättesaadav kõigile isikutele, sõltumata nende sotsiaalsest ja majanduslikust taustast, rahvusest, soost, elukohast või hariduslikust erivajadusest;
- 2) õpilaste liikumisel ühelt kooliastmelt, õppevormilt või haridustasemelt teisele ei ole riiklikest õppekavadest lähtuvaid takistusi;
- 3) kool lähtub oma tegevuse korraldamisel riiklikes õppekavades väljendatud ühiskonna ootustest, õpilaste vajadustest ja huvidest, arvestades võimaluse korral õpilaste ja vanemate ettepanekuid ja piirkonna eripära;
- 4) õpilaste vajadusi ja huve arvestatakse kooli õppekava kujundamisel ning individuaalsete õppekavade rakendamisel.

Eesti keele arengukava 2021–2035

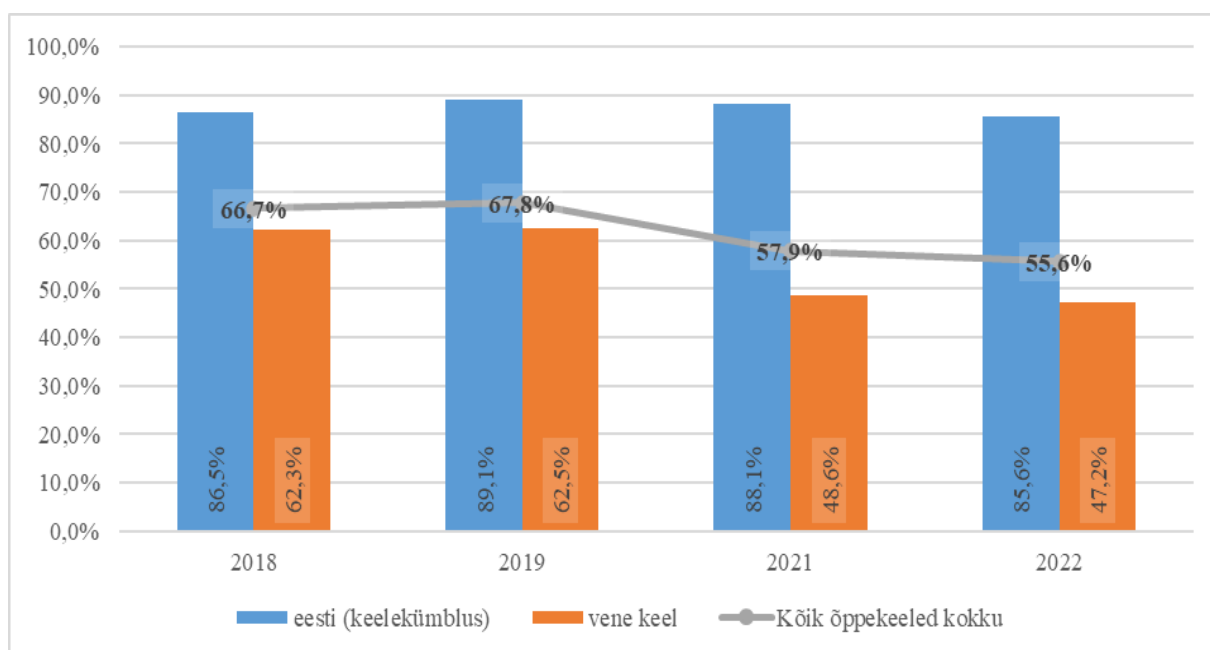
Strateegiline eesmärk 3. Õpe.

Kõik Eesti elanikud valdavad eesti keelt ja väärtustavad teiste keelte oskust.

Eestikeelne kooliharidus – on mindud valdavalt üle eestikeelsele kooliharidusele, st õppetöö riigi ja kohalike omavalitsuste rahastatavates koolides ja lasteaedades toimub eesti keeles. Eestikeelne kooliharidus tagab laste ja noorte lõimumise eesti kultuuri- ja väärtusruumi ning annab kõigile võrdse võimaluse osaleda ühiskonna- ja tööelus ning jätkata õpinguid järgmisel haridustasemel.

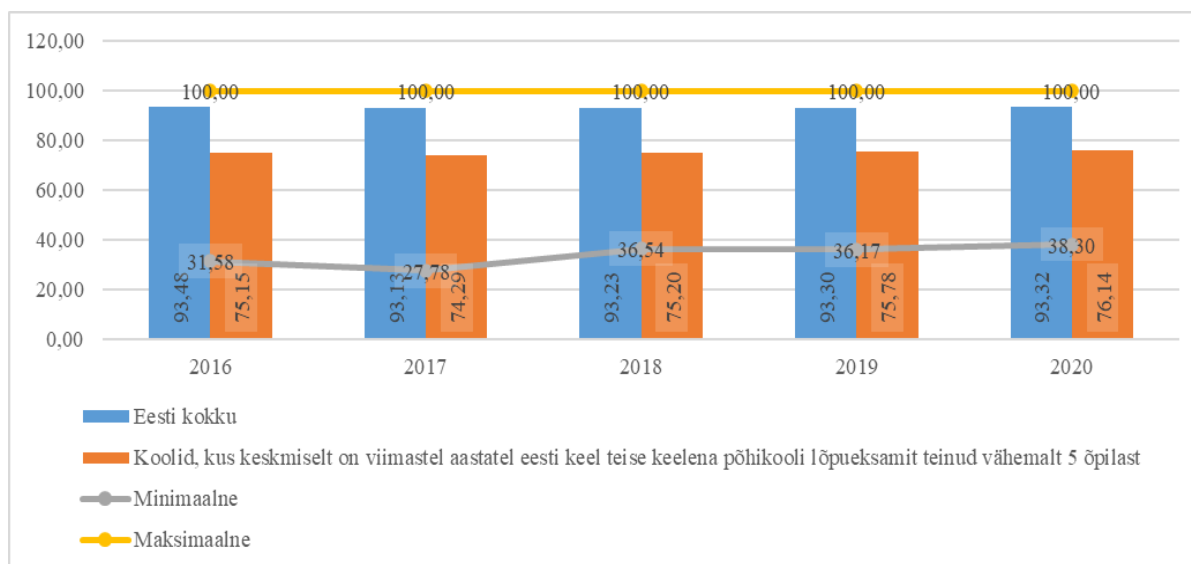
Eesti keel teise keelena – eesti keele õpe on kvaliteetne ja kättesaadav. Oluliselt on suurenenud eesti keelt oskavate inimeste arv.

Eesti keele õppe tulemuslikkus on olnud aastaid valukohaks. Seda näitavad ilmekalt lõpueksamite tulemused. 2021. aastal ei saavutanud kõigist eesti keel teise keelena põhikooli lõpueksami sooritajatest keeletaset B1 42% ning 2022. aastal 44%. Keeletaseme B1 saavutajate osakaal on võrreldes 2019. aastaga langenud: 2019 jäi B1-tase saavutamata kolmandikul põhikooli lõpueksami sooritanud põhikooli lõpetajatest. Eraldi vene õppekeelega põhikooli lõpetanute tulemusi vaadates on olukord veel kehvem. Kui 2019. aastal ei saavutanud B1-keeletaset 37,5% vene -keeles õppinud põhikooli eesti keel teise keelena lõpueksami teinud lõpetajatest, siis 2021. aastal 51% ning 2022. aastal 53% (joonis 1).

Joonis 1. Eesti keel teise keelena põhikooli lõpuksamisel B1-keeletaseme saavutanute osakaal kõigist lõpuksamit teinud põhikooli lõpetajatest õppekeele lõikes

Eesti keel teise keelena põhikooli lõpuksami tulemused on ka seotud kooli õpetajate eesti keele oskusega. Koolides, kus on eesti keel teise keelena põhikooli lõpuksamit teinud õpilasi, on suur osa õpetajaid, kelle eesti keele oskus ei vasta EHISE andmetel kehtestatud nõuetele (joonis 2).

Joonis 2. Eesti keele oskuse nõuetele vastavate õpetajate osakaal EHISE andmetel Eesti kõigis koolides kokku ja koolides, kus viimastel aastatel on eesti keel teise keelena põhikooli lõpuksamit teinud vähemalt 5 õpilast.¹

¹ Eesti kokku väärtuses sisalduvad kõik õpetajad ühekordselt, koolide puhul, kus viimastel aastatel on eesti keel teise keelena põhikooli lõpuksamit teinud vähemalt 5 õpilast, on väärtus arvatud koolide

See olukord ei ole sisulises mõttes pikema aja jooksul muutunud. 2016. aasta Haridus- ja Teadusministeeriumi aastaanalüüsis² on välja toodud, et põhikooli lõpueksamil B1-keeletaseme saavutamises on oluline roll muuhulgas kooli õpetajate keeleoskusel, kuigi ka õpilase üldisel õppeedukusel, kooli asukohal ning sellel, kas õpilane lõpetab kooli keelekümbelusklassis või vene õppekeele klassis.

2022. aastani ei ole järelevalve vormis süstemaatiliselt selle probleemiga tegeletud, viimased temaatilised järelevalved eestikeelse õppe korraldamisest vene õppekeele klassis olid 2012/2013. ja 2013/2014. õppeaastal.

Erinevates uuringutes on välja toodud, et hoiakud on paranenud ja eesti keele valdamise tase noorte seas on märgatavalt tõusnud, kuid samas on selles vallas veel mitmeid väljakutseid. Eesti keeles õppimise ja sh varase teise keele õppe peamine eesmärk on vene kodukeele noorte konkurentsivõime tõstmine, hariduse kvaliteedi parandamine ja ühiskonna sidususe suurendamine.

Eeltoodust tulenevalt on alates 2021/2022. õppeaastast teostatud temaatilist järelevalvet eesti keele ja eestikeelse õppe korralduse üle vene õppekeele klassis.

JÄRELEVALVE ÜLESANNE JA VAADELDAVAD VALDKONNAD

Järelevalve ülesanne on selgitada välja, kas eesti keele ja eestikeelse õppe korraldamisel on koolis lähtutud PGŠis, põhikooli riiklikus õppekavas (PRÕK) ja gümnaasiumi riiklikus õppekavas (GRÕK) sätestatust.

Sellest tulenevalt on järelevalves vaatluse all neli valdkonda.

1. Kooli õppekava ja õppekavast lähtuv õppekorraldus

Kui kooli õppekava on kooskõlas riiklike õppekavadega ning õppekorraldus koolis lähtub õppekavast, siis on loodud eeldus riiklikult sätestatud õpitulemuste saavutamiseks, sh eesti keele omandamiseks nõutud tasemel, ja õpilastel pole takistusi järgneva õpitee valimisel ega eneseteostusel Eesti ühiskonnas.

2. Kooli õppe- ja kasvatusala töötajate kvalifikatsioon ja eesti keele oskus

Kui õppe- ja kasvatusala töötajate kvalifikatsioon ja eesti keele oskus on nõuetekohased (B2 või C1)³, siis on nad paremini informeeritud ühiskonnas toimuvast ja ühiskonna ootustest, saavad osaleda asja- ja ajakohastel täiendkoolitustel ning korraldada õpet nüüdisaegsest õpikäsitusest ja kaasaegsest metoodikast ning didaktilistest põhimõtetest lähtuvalt; nad on paremini ette valmistatud õpilase arengu toetamiseks ja nende õppe kvaliteet on kõrgem; õppe-

õpetajate koguarvude põhjal, seepärast sisalduvad õpetajad, kes töötavad mitmes koolis, siin nii mitu korda, kui mitmes koolis nad töötavad.

² https://hm.ee/sites/default/files/documents/2022-10/hmin_b1_keeletase.pdf

³ Vabariigi Valitsuse 20.06.2011. a määruse nr 84 „Ametniku, töötaja ning füüsilisest isikust ettevõtja eesti keele oskuse ja kasutamise nõuded“ § 8 p 6: vähemalt B2-tasemel eesti keele oskust nõutakse järgmistelt isikutelt: pedagoogid (v.a eesti keele ja eesti keeles õpetavate ainete õpetajad), sh ka sotsiaalpedagoog, logopeed; § 9 p-d 6 ja 7: C1-tasemel eesti keele oskust nõutakse järgmistelt isikutelt: 6) õppeasutuste juhid, nende asetäitjad ja õppejuhid; 7) eesti keele ja eesti keeles õpetavate ainete õpetajad või õppejõud.

ja kasvatusala töötajate hoiakud ja väärtused on õpilastele eeskujuks ning aitavad toetada õpilaste motivatsiooni omandada eesti keel vajalikul tasemel.

3. Eesti keele ja eestikeelse aineõppe korraldamine

Eesti keele ja eestikeelne õpe on korraldatud vastavuses PG Sis ja riiklikes õppekavades sätestatule ning õpilastel on võimalik saavutada riiklikult sätestatud õpitulemused ja nõutud keeleoskuse tase. Koolis jälgitakse ja hinnatakse, kas õppes lähtutakse nüüdisaegsest õpikäsitusest ja kasutatakse kaasaegset metoodikat, kas õpilase arengut ja motivatsiooni toetab õppekeskkond, kus õpilane on aktiivne osaleja ja erinevates õppeainetes õpitu moodustab terviku, mis on seotud igapäevase eluga ja on õpilasele tähenduslik.

4. Eesti keele ja eestikeelse aineõppe kvaliteedi ja tulemuslikkuse hindamine ning kavandatud arendustegevus, sh eestikeelsele õppele üleminekut toetavad tegevused

Kooli järjepidevat arengut toetab sisehindamine, mille käigus kogutakse kokkulepitud andmeid ja hinnatakse arengueesmärkide täitmist, ning millest lähtub uue perioodi arengu kavandamine. Pideva protsessina toimuval sisehindamisel saavad kool ja kooliga seotud huvigrupid tagasisidet, kuivõrd loodud arenguplaani rakendamine õnnestub.

JÄRELEVALVES KONTROLLITAVAD JA ANALÜÜSITAVAD DOKUMENDID

Kooli õppekava

Kooli päevakava ja tunniplaan

Dokumendid õppekava täitmise kohta: eesti keele ja eestikeelse õppeaine õpetaja töökava, õpilaste kirjalikud hindelised tööd eesti keeles ja eestikeelses õppeaines (3 viimase kuu kohta), õpilaste vihikud

Klassipäevikud (e-päevikud)

Sisehindamise kord

Sisehindamise aruanded/kokkuvõtted jm sisehindamist sisaldav dokumentatsioon

Arengukava, sh eestikeelsele õppele ülemineku kava

Üldtööplaan

Direktori käskkirjad

Õppenõukogu protokollid

Hoolekogu protokollid

Õpilasesinduse protokollid

Õpetajate kvalifikatsiooni dokumendid

Õpetajate keeleoskuse tasemetunnistused

EHISe pedagoogide register

Lisaks on vaatluse all kooli ametlik veebileht.

JÄRELEVALVES KASUTATAVAD MEETODID

Dokumentide õiguspärasuse analüüs

Dokumentide sisu võrdlemine

Vestlus (pidaja esindaja ja kooli direktor/juhtkond; eesti keele ja eesti keeles õpetavad õpetajad ning tugispetsialistid, kes toetavad õpilaste eesti keele ja eesti keeles õppimist; õpilased; lapsevanemad, nt hoolekogust)

Vaatlus (füüsiline õppekeskkond, õppetund, õppematerjalid, kooli veebileht)
Andmete analüüs (EHIS, tulemus- ja tegevusnäitajad)
(Kirjalikud küsimustikud direktorile, õpetajale, õpilasele)

JÄRELEVALVES KÄSITLETAVATE VALDKONDADE NÕUDED JA NÕUETE TÄITMISE KIRJELDUS

Järgnevalt esitatakse riiklike õigusaktide nõuded iga järelevalves käsitletava valdkonna kohta, kirjeldatakse, milline on õppeasutuse nõuetekohane tegevus ning millise dokumendi või järelevalve meetodiga saadakse info nõuete täitmise kohta.

1. Õppekava ja õppekorraldus⁴

Õppekava on kooli õppe- ja kasvatustegevuse alusdokument, milles kirjeldatakse õppe rõhuasetused ja tegevused õppekava täitmiseks. Kui kooli õppekava on kooskõlas riiklike õppekavadega ning õppekorraldus koolis lähtub õppekavast, siis on loodud eeldus riiklikult sätestatud õpitulemuste saavutamiseks, sh eesti keele omandamiseks nõutud tasemel, ja õpilastel pole takistusi järgneva õpitee valimisel ega eneseteostusel Eesti ühiskonnas.

Õiguslik alus	Rakendusnäiteid	Kontrolli meetod/alus
Kooli õppekava kehtestab kooli direktor. Kooli õppekava ja selle muudatused esitatakse enne kehtestamist arvamuse andmiseks kooli hoolekogule, õpilasesindusele ja õppenõukogule. PGS, § 17 lg 2 PGS, § 69 lg 1 PRÕK, § 24 lg 4 PLRÕK, § 5 lg 1 GRÕK, § 19 lg 4	Õppekava on kehtestanud direktor.	Direktori käskkiri koos lisadega
	On selge ja üheselt mõistetav, milline õppekava kehtib (haldusmenetluse seadus, § 55) ja käskkirja lisad on käskkirja lahutamatud osad: a) kehtestamise käskkiri esitab kehtestatava õppekava versiooni; b) muudatuste kehtestamise käskkiri esitab tehtud muudatused.	Direktori käskkiri
	Õppekava kohta on arvamuse andnud õppenõukogu, hoolekogu ja õpilasesindus.	Õppenõukogu, hoolekogu, õpilasesinduse koosoleku protokoll
	Kooli kehtiv õppekava on avalikustatud kooli veebilehel.	Kooli veebileht
Õppekava üldosas on esitatud ettenähtud korrad ja põhimõtted.	Üldosas on esitatud - põhikoolis kooli väärtused, - gümnaasiumis kooli õppekava aluseks olevad väärtused.	Õppekava (ekperdi hinnang õppekavale)

⁴ Kooli õppekava kooskõla õigusaktides sätestatuga hindavad HTMi üldharidusosakonna üldhariduse valdkonna peaeksperdid. Rohelisega on tabelis märgitud nõuded/näited, mida peaeksperdid hindavad.

PRÕK, § 24 lg-d 1, 2 ja 6 PRÕK, § 21 lg-d 4 ja 7 PRÕK, § 19 lg-d 3 ja 4 PGS, § 25 lg 2 GRÕK, § 19 lg-d 1 ja 6 GRÕK, § 17 lg 5 GRÕK, § 18 lg 1 GRÕK, § 11	Üldosas on esitatud kooli eripära, milles on arvestatud paikkondlike väärtuste ja eripäraga; gümnaasiumi puhul ka õpilaste, lastevanemate ja töötajate soovidega.	
	Õppekava üldosa on määratletud paikkondlike väärtuste ja eripäradega; õpilaste, lastevanemate ja töötajate soovidega õppes arvestamise põhimõtted. Konkreetsed näited on esitatud ainekavades, nt kodukohas toimunud ajaloo sündmused, kodukohast pärit ajaloolised tegelased (ajalugu), paikkonnas tegutsevad organisatsioonid ja ettevõtted (ühiskonnaõpetus).	
	Üldised õppe- ja kasvatusesmärgid on kirjeldatud.	
	Üldised lõimingu põhimõtted on kirjeldatud.	
	Üldosas on esitatud üldpädevuste kujundamise ja õppekava läbivate teemade käsitlemise põhimõtted. Käsitlemisel lähtutakse koolist kui tervikust, st õppekava üldosas kirjeldatakse ülekoolilised tegevused, sealhulgas kooli traditsioonid, sündmused, tähtpäevad.	
	Üldosas on esitatud õppekorraldus. - Põhikoolis tunnijaotusplaan õppeaineti ja klassiti, sealhulgas PRÕKi § 15 lõikes 4 nimetatud tundide kasutamine, valikõppeainete ja võõrkeelte valik. - Gümnaasiumis vähemalt kohustuslike kursuste ja koolis pakutavate valikkursuste ja valikõppeainete kirjeldused, õppesuundade olemasolul nende kirjeldused ja õpilase õppekoormuse kujundamise põhimõtted. Gümnaasiumis arvatakse õpilase õppekoormuse hulka valikõppeaine riigikaitseõpetuse valikkursus „Riigikaitse“ ja valikkursusena õpilasuurimus või praktiline töö, mille maht sätestatakse õppekavas, kusjuures see ei tohi olla lühem kui 35 õppetundi.	
	Tunnijaotusplaanis on esitatud õppeained ja nende mahud klassiti, arvestades õpilaste suurima lubatud nädalakoormusega.	

Üldosas on esitatud põhikooli riiklikus õppekavas sätestatud õppeainete nimetustes või õppemahtudes tehtud erisused ja erisuste tegemise põhjendused õpilase arengu seisukohalt, sh vaba tunniressursi arvelt kohustusliku õppeaine mahu suurendamist.	
Üldosas on esitatud B-võõrkeelte valiku põhimõtted.	
Üldosas on esitatud eesti keelest erinevate õppekeelte kasutamine õppeaineti, eesti õppekeele osakaal, aine-, keele ja õpioskuste lõimingu korraldus.	
Keelekümbluse kasutamisel on kooli õppekavas kirjeldatud keelekümblusõppe põhimõtted ja keelekümbluse jätkusuutlikkuse tagamine, arendamine ja ulatus koolis.	
Üldosas on esitatud õppekeskkonna mitmekesistamiseks kavandatud tegevused, sh õppekava rakendamist toetavad tegevused, õppekäigud ja muu taoline.	
Kooli õppekavas on esitatud - põhikoolis III kooliastme loovtöö temaatika valiku, juhendamise, töö koostamise ja hindamise kord; - gümnaasiumis õpilasuurimuse või praktilise töö korraldus.	
Kooli õppekavas on esitatud põhikooli õpilaste arengu ja õppimise toetamise ja hindamise korraldus ning gümnaasiumis hindamise ja gümnaasiumi lõpetamise korraldus.	
Kooli õppekavas on esitatud kord, kuidas põhikool annab õpilasele ja vanemale kirjalikku tagasisidet õpilase käitumise (sealhulgas hoolsuse) kohta vähemalt kaks korda õppeaastas.	
Kooli õppekavas on esitatud hinnangute/hinnete vaidlustamise kord.	
Kooli õppekavas sätestatakse kirjeldavate sõnaliste hinnangute kasutamine, kui neid koolis kasutatakse.	
Kui kooli õppekavas on sätestatud viie palli süsteemist erinev hindedüsteem, siis on esitatud hinnete viie palli süsteemi teisendamise põhimõtted (õpilase koolist lahkumisel teisendatakse selle õppeaasta kokkuvõtvad hinded ja käimasoleva õppeveerandi jooksul saadud hinded viie palli süsteemi).	

	Gümnaasiumis võib valikkursuste hindamisel kasutada hinnanguid „arvestatud“ ja „mittearvestatud“, neid hinnanguid ei teisendata viie palli süsteemi.	
	Kooli õppekavas on esitatud järelevastamise ja järeltööde sooritamise kord.	
	Kooli õppekavas on esitatud hariduslike erivajadustega õpilaste õppekorralduse põhimõtted, tugiteenuste rakendamise kord.	
	Kooli õppekavas käsitletakse muu kodukeelega/hiljuti Eestis õppima asunud õpilase toetamist eestikeelses õppes.	
	Kooli õppekavas on esitatud karjääriõppe, sh nii karjääriinfo ja kui ka nõustamise korraldamine.	
	Kooli õppekavas on esitatud - põhikoolis õpilaste ja lastevanemate teavitamise ja nõustamise korraldus, - gümnaasiumis õpilaste teavitamise ja nõustamise korraldamine.	
	Kooli õppekavas on esitatud õpetajate koostöö ja töö planeerimise põhimõtted.	
	Kooli õppekavas on esitatud kooli õppekava uuendamise ja täiendamise kord.	
Koolis või klassis, kus õppekeel ei ole eesti keel, on eesti keele õpe 1. klassist alates kohustuslik. PGS, § 6 p 3 Gümnaasiumi õppekeel on eesti keel. PGS, § 21 lg 3	Eesti keel teise keelena õppe maht on I kooliastmes 12, II kooliastmes 15 ja III kooliastmes 15 tundi nädalas. Gümnaasiumis on eesti keel teise keelena maht 9 kursust ja kirjanduse maht 5 kursust (kokku keelt ja kirjandust 14–20 kursust klassis, kus kooli õppekava kohaselt toimub õpe osaliselt muus keeles ja/või eesti keelt õpitakse teise keelena). Gümnaasiumis on õpilasel, kes õpib eesti keelt teise keelena, üks kohustuslik võõrkeel (GRÕK, lisa 8 p 1.2)	Õppekava (eksperdi hinnang õppekavale)
	Gümnaasiumi õppekeel on eesti keel. Koolis või klassis, kus õpe toimub osaliselt, kuid mitte rohkem kui 40% ulatuses muus keeles, tagab kool oma õppekavaga eesti kirjanduse, Eesti ajaloo, ühiskonnaõpetuse, muusika ja geograafia õpetamise eesti keeles.	

	Eesti keelest erineva õppekeelega koolis õpitakse eesti keelt üldjuhul „Eesti keel teise keelena” ainekava järgi, kui kooli õppekavaga või individuaalse õppekavaga ei ole sätestatud, et eesti keelt õpitakse „Eesti keel” ainekava järgi. (PRÕK, § 15 lg 3 ¹)	
	Eestikeelsete ainetundide osakaal suureneb kõigis klassides kooskõlas üleminekuga eestikeelsele õppele.	Tunniplaan, vestlus
	Välja on kujunenud õppeained, mida kindlates klassides eesti keeles õpetatakse.	
Õppekavas on kehtiva PRÕKi alusel loodud ainevaldkondade kavad, milles on esitatud ainevaldkonna rakendamise üldalused ja ainevaldkonna kohustuslike õppeainete õpitulemused ja õppesisu klassiti. PRÕK, § 24 lg-d 5 ja 7 Gümnaasiumis õppekavas on loodud ainevaldkonniti või lõimituna koondatud kohustuslike kursuste kavad, valikõppeainete ja -kursuste kavad. GRÕK, § 19 lg 5	Ainevaldkonnad ja neis kirjeldatavad kohustuslike õppeainete ainekavad on kooskõlas PRÕKi § 1 lõikes 6 sätestatud ainevaldkondade ja kohustuslike õppeainetega.	Õppekava (eksperdi hinnang õppekavale)
	Koolis on esitatud valikõppeainete kavad kas ainevaldkonna kavades või ainevaldkondade ülesed valikainete kavad ainevaldkondadest eraldi.	
	Ainevaldkondade õppeainete kaudu kujundatavate üldpädevuste arengu toetamise, läbivate teemade käsitlemise ning õppeainete lõimingu rakendamise viisid on esitatud kõigi valdkonda kuuluvate õppeainete kohta tervikuna. Gümnaasiumi ainevaldkonnakavades on esitatud üldpädevuste arengu toetamine, läbivate teemade käsitlemine, õppeainete lõimingu viisid teiste õppeainetega ning kohustuslike kursuste kirjeldus, nende õpitulemused ja õppesisu, sealhulgas praktiliste tööde loetelu.	
	Põhikooli ainevaldkonnakavades on esitatud tunnijaotus, lõiming, üldpädevused ja läbivad teemad, hindamise erisused, õppekorralduse erisused, õppekeskkonna erisused. Gümnaasiumis esitatakse valikõppeainete ja valikkursuste kavades õppeaine või kursuse kirjeldus, õpitulemused ja õppesisu.	
	Ainekavas on esitatud õppeaine kirjeldus, sh ainespetsiifikast lähtuvad erisused; kooliastme teadmised, oskused ja hoiakud; õpitulemused klassiti ja õppesisu, sh praktiliste tööde loetelu klassiti.	
	Eestikeelse aineõppe korral on ainekavades pööratud tähelepanu ka keelepädevustele.	

Lihtsustatud riikliku õppekava rakendamisel lähtutakse põhikooli riikliku õppekava üldosast, võttes arvesse PLRÕKis toodud erisusi. PLRÕK § 2 lg 1; § 5 lg 2	Üldosas on esitatud PLRÕKi alusel õppivate õpilaste põhikooli lõpetamise tingimused ja erisused õppeajas (PLRÕK, § 4).	Õppekava (eksperdi hinnang õppekavale)
	Üldosas on esitatud loovtöö temaatika valiku, juhendamise, töö koostamise ja hindamise põhimõtted, kui kooli õppenõukogu otsusega korraldatakse loovtöö tegemine lihtsustatud ja toimetulekuõppe õpilastele.	
	Üldosas esitatakse lihtsustatud õppe, toimetuleku- ja hooldusõppe puhul õppekorralduse üldalused: tunnijaotusplaan klassiti, valikõppeainete valik, eesti keelest erinevate õppekeelte kasutamine.	
	Karjääriinfo ja nõustamise korraldamise esitamisel üldosas on arvestatud erinevate lihtsustatud õppetasemete õppurite vajadustega.	
	Üldosas esitatakse õppetasemele kohandatud üldpädevused ja läbivate teemade käsitlemine (võivad olla esitatud lõimitult ka ainekavade juures).	
	Ainevaldkonna kavade juures on esitatud õppeainete ainekavad ja/või tegevusvaldkondade kavad, mis lähtuvad põhikooli lihtsustatud riiklikust õppekavast.	
	Õppeainete ainekavade ja tegevusvaldkonna kavades kirjeldatakse lihtsustatud õppe õppeainete õpitulemused ja õppesisu klassiti.	
	Õppeainete ainekavade ja tegevusvaldkonna kavades kirjeldatakse toimetulekuõppe õppeainete õpitulemused ja õppesisu arengutasemete kaupa.	
	Õppeainete ainekavade ja tegevusvaldkonna kavades kirjeldatakse hooldusõppe tegevusvaldkondade õpitulemused ja õppesisu arengutasemete kaupa.	
	Õppekavas esitatakse toimetuleku- ja hooldusõppe aine- ja /või tegevuskavade üldalustes (võib olla ka õppekava üldosas) vastava õppetasemete hindamise korraldus.	
	Hooldusõppe olemasolul kirjeldatakse õppekava üldosas nende õpilaste õppetöö korraldamise erisused (sh erisused lihtsustatud ja toimetulekuõppe tasemetest), nt hooldusõppe õpilased ei soorita	

	loovtööd, tegevusvaldkondade juures ei ole vajalik läbivate teemade kajastamine ning lõimingu rakendamine.	
	Õppekavas esitatakse toimetuleku- ja hooldusõppe õppuri arengu jälgimise kaardi ning individuaalse õppekava koostamise ja täitmise korraldus.	
	Lihtsustatud õppe taseme ainekavades on esitatud õppeaine õppe- ja kasvatuseesmärgid (õppeaine kirjeldus), õppetegevuse kirjeldus arenguperioodide kaupa, õpitulemused kooliastmeti, õpitulemused ja õppesisu klassiti.	
	Toimetulekuõppe ainekavades on esitatud õppeaine õppetegevuse kirjeldus, rõhuasetused arengutasemete kaupa, taotletavad õpitulemused ja õppesisu arengutasemete kaupa.	
	Hooldusõppe tegevuskavades on tegevusvaldkondade kirjeldus ja sisu arengutasemeti ja tegevusvaldkondade õpitulemused eri arengutasemetel.	
Õppe ja kasvatuse korraldus määratakse kooli õppekavas, lähtudes riiklikus õppekavas esitatud nõuetest ja kooli õppe- ja kasvatustegevus järgib õppekavas sätestatud. PRÕK, § 15 lg 1 GRÕK, § 11 lg 8 PGS, § 25 lg 6	Koolil on direktori kinnitatud päevakava, mille üks osa on tunniplaan.	Tunniplaani ja tunnijaotusplaani võrdlus
	On teada ja selge, milline tunniplaan kehtib.	
	Tunnijaotusplaan ja tunniplaan on kooskõlas.	Päevakava, sh tunniplaani kinnitamise dokument
	Eesti keelt õpetatakse alates 1. klassist ja õppekavas sätestatud mahus.	
	Eestikeelse aineõppe mahtu on I kooliastme klassides suurendatud, et 4. klassis oleks üleminek eestikeelsele õppele sujuvam.	Õppekava, tunniplaani ja klassipäeviku vaatlus
	Eestikeelse aineõppe mahtu on II ja III kooliastmes suurendatud, et tagada võimalus õppida järgmisel kooliastmel eesti keeles.	
	Õppekavas esitatud eestikeelseid õppeaineid õpetatakse eesti keeles.	Klassipäeviku vaatlus, vestlused, tunnivaatlus, (õpilaste küsimustik)
	Õpetaja on koostanud õppekavas sätestatu kohaselt töökava vm õppetöö planeerimise kava.	Õpetaja töökava ja õppekava võrdlus
	Õpetaja õppetöö planeerimise kavad on koolis olemas ja kasutatavad ka õpetaja puudumisel.	
	Õppekavas sätestatud õppeainete tunnid on sätestatud mahus toimunud.	Klassipäeviku vaatlus

	Koolis kasutatav hindamise korraldus ja hindedüsteem vastavad õppekavas sätestatule.	
Klassipäevik on koolidokument, milles peetakse arvestust õppetegevuse ning õpitulemuste kohta vastavalt klassipäeviku täitmise juhendile. määrus ⁵ §-d 11, 12 ja 13	Sissekanded klassipäevikusse (e-päevikusse) tehakse tunni toimumise päeval.	
	Klassipäevikusse õppeaine leheküljele on märgitud toimunud tunni kohta tunni sisu ja antud koduülesanne.	
	Tunni sisu kajastab tunnis õpitava õppesisu, teemat ja/või õpiväljundit.	
	Hinded on kantud selle kuupäeva lahtrisse, millal hinne saadi või kirjalik õpiülesanne tehti.	
	Sõnalised hinnangud on klassipäevikus esitatud.	

2. Õppe- ja kasvatusala töötajate kvalifikatsioon ja õpetajate areng⁶

Nõuetekohase kvalifikatsiooniga õpetajad ja tugispetsialistid on õpilase arengu toetamiseks ja sobiva õppekeskkonna loomiseks paremini ette valmistatud, nende juhendatud õpe ja tugiteenused on kõrgema kvaliteediga. Töötajad, kelle eesti keele oskus on nõuetekohane, on paremini informeeritud ühiskonnas toimuvast ja ühiskonna ootustest, saavad osaleda vajalikel täiendkoolitustel ning on seeläbi nüüdisaegsest õpikäsitusest, kaasaegsest metoodikast ning didaktilistest põhimõtetest lähtudes õppe korraldamiseks paremini ette valmistatud. Õppe- ja kasvatusala töötajad arendavad ennast, et tagada töö kvaliteet ja tulemuslikkus, ning teevad koostööd kolleegidega, et parandada õppimist ning jagada tulemuslikke õpetamispraktikaid. Õpetajate hoiakud ja väärtused on õpilastele eeskujuks ning aitavad toetada õpilaste motivatsiooni omandada eesti keel vajalikul tasemel. Vajalike tugispetsialistide olemasolu ja nende teenuse kättesaadavus aitavad raskuste ilmnemisel toetada õpilaste õppimist ja heaolu koolis.

Näitaja/nõue/õiguslik alus	Rakendusnäiteid	Meetod/alus
Koolis töötavate kvalifikatsioonisõuetele vastavate õpetajate arv peab nende läbiviidava õppe- ja	Õppe- ja kasvatusala töötajate kvalifikatsioon vastab kehtestatud nõuetele.	Kvalifikatsioonidokumendid, isikukaardid EHISes
	Isikuga, kellel on vähemalt keskharidus ning kelle kvalifikatsioon ja kompetentsus on piisavad, on sõlmitud tähtajalised töölepingud kuni	EHISe andmete vaatlus/tööleping, vestlus

⁵ Haridus- ja teadusministri 25.08.2010. a määrus nr 52 „Kooli õppe- ja kasvatusalastes kohustuslikes dokumentides esitatavad andmed ning dokumentide täitmise ja pidamise kord“.

⁶ Beežiga on allolevas tabelis märgitud rakendusnäited, mille esinemise kohta koguvad infot ja annavad hinnangu Keeleameti eksperdid.

kasvatustegevuse mahust lähtuvalt olema piisav, et tagada kooli õppekavas määratud õpieesmärkide täitmine ja õpitulemuste saavutamine. PGS, § 74 lg-d 6, 7 ja 9 PGS, §-d 74, 74 ¹	üheks aastaks juhul, kui avalik konkurss kvalifikatsiooniga õpetaja leidmiseks on luhtunud.	
	Koolijuht on hinnanud töötaja kvalifikatsiooni vastavust kvalifikatsiooninõuetele ja esitanud vastava info EHISes.	EHISE andmete vaatlus
	Koolijuht on välja töötanud põhimõtted, kuidas hinnatakse töötaja pedagoogilisi ja ainealaseid kompetentse, ning lähtub hindamisel nendest.	Vestlus, olemasolev dokument
	Vajalike õppe- ja kasvatusala töötajate leidmiseks on korraldatud avalikud konkursid.	Vestlus, EHISE andmete vaatlus, vajadusel konkursside korraldamist tõendavad dokumendid
	Koolijuht kasutab erinevaid võimalusi sobivate õpetajate leidmiseks ja oma kooli tutvustamiseks tulevastele töötajatele.	
	Avalike konkursside läbiviimisel lähtutakse hoolekogu kinnitatud konkursikorrast.	Vestlus
	Koolijuht on analüüsinud järgneva kahe-kolme õa õpetajate vajadust ning kavandanud tegevused nõutud kvalifikatsiooniga õpetajate värbamiseks ning olemasolevate sobivate, kuid nõutava kvalifikatsioonita õpetajate toetamiseks, et nad lähiajal omandaksid nõutud kvalifikatsiooni.	Vestlus, olemasolev dokument
	Personalivajaduse planeerimisel ja värbamisel on prioriteediks eestikeelse aineõppe suurendamine.	Vestlus, arengukava (üldtööplaan)
Õpetaja otsib võimalusi enesearendamiseks; reflekteerib oma tööd; kogub tagasisidet õppijate õpitegevuste ning-tulemuste kohta; koostab enda professionaalse arengu kava ja määratleb õppimisvajaduse, arvestades ka haridusasutuse arenguvajadusi. Kutsestandard, õpetaja, tase 7, A.2.4.	Õpetajad kasutavad koolitusi uute teadmiste omandamiseks. Viimasel 5 aastal on õpetajad läbinud suuremamahulisi metoodikakoolitusi (nt aktiivõpe, projektõpe jt), eesti keele ja eesti keeles õpetavad õpetajad võõrkeele metoodika, LAK õppe, keelekümluse koolitusi.	EHISE andmete vaatlus
	Õpetajad on motiveeritud ja toetatud ning juhitud muudatuste elluviimisel: saavad juhtidelt konstruktiivset tagasisidet oma tööle, töö tulemuslikkusele ning seavad oma arenguks asjakohaseid eesmärgid.	Vestlus
	Juhtkond planeerib õpetajate osalemist koolitustel ja nõustamisel ning toetab õpetajate nendest osavõttu.	
	Koolijuht toetab õpetajaid nende enesearendusel.	
	Õpetajad käivad kolleegide tunde vaatamas ja annavad tagasisidet/võtavad oma tundi vastu kolleegi ja saavad tagasisidet.	Vestlus
	Õpetajad saavad kolleegidelt nõu ja tagasisidet oma tööle tunnivaatluste ning õpilaste tööde ühise hindamisel, tulemuste analüüsimisel.	

	Õpetajad töötavad erinevates töörühmades/aineühenduses, et planeerida tegevusi klassiruumis ja arutada õpetamise kvaliteedi üle.	Vestlus, üldtööplaan
	Õpetajad käivad tutvumas teiste koolide õpetajate õppe- ja kasvatustegevuse praktikaga.	
	Õpetajad kasutavad võimalusi õpetajavahetuses osalemiseks, et arendada oma eesti keele suhtluskeelt ning õpetamispraktikat.	
	Koolijuht loob võimalusi õpetajavahetuseks ja korraldab seda.	
	Õpetajad tutvustavad kolleegidele oma paremaid õppimispraktikaid, see on koolisiselt planeeritud.	
	Koolis on õpetajatele ette nähtud kindel aeg regulaarseteks töörühma kohtumisteks, et koostöös planeerida ja korraldada aine- ja keeleõppe lõimingut ja õppekorraldust, et seada ühiseid aine- ja keele-eesmärke ning sõlmida toimivaid kokkuleppeid (nt kooliastmeti või klassiti, tugipersonali kaasates).	Vestlus, üldtööplaan
	Õpetajad algatavad ja loovad võimalusi enda ja oma kolleegide eestikeelse keskkonna rikastamiseks ja laiendamiseks (nt kultuurikontaktid, õppekäigud, kohtumised).	
Õppe- ja kasvatusala töötajate riigikeeleoskuse tase vastab kehtestatud nõuetele. Vabariigi Valitsuse 20.06.2011. a määruse nr 84 „Ametniku, töötaja ning füüsilisest isikust ettevõtja eesti keele oskuse ja kasutamise nõuded“ § 8 p 6; § 9 p-d 6 ja 7.	Õpetajad osalevad piirkondlike töörühmade/aineühenduste tegevuses.	Vestlus
	Koolis on välja töötatud õpetajate ainealase ja metoodilise enesearengu põhimõtted (nt koolitusplaan), mida juhtkond järgib ja mille alusel jälgitakse õpetajate arengut.	Vestlus ja dokumendi vaatlus
	Õppeasutuste juhtide, õppealajuhatajate, eesti keele ja eesti keeles õpetatavate ainete õpetajate keeleoskustase on C1.	Keeleameti hinnang
	Vene keeles (vm võõrkeeles) õpetavate õpetajate, tugispetsialistide keeleoskustase on vähemalt B2.	Keeleameti hinnang
	Õpetajate eesti keele oskuse taseme tõstmiseks on koolis kavandatud mitmeid tegevusi (nt tehakse koostööd mõne eestikeelse kooliga ja õpetajatel on selle raames võimalik arendada oma eesti keele oskusi, koolis toimuvad eesti keele kursused, toimuvad regulaarselt keelekohvikud).	Vestlus

	Koolis on olemas koolitusplaan õpetajate eesti keele oskuse omandamiseks ning on kokku lepitud meetmed õpetajate keeleõppe toetamiseks ja õpetajate motiveerimiseks.	Vestlus, olemasolev dokument
	Kooli juhtkond jälgib Keeleameti ettekirjutuste täitmist.	Keeleameti hinnang
Vajaduse korral tagatakse õpilasele koolis tasuta vähemalt eripedagoogi, logopeedi, psühholoogi ja sotsiaalpedagoogi teenus. Tugispetsialistide teenuse rakendamiseks loob võimalused kooli pidaja ning teenuse rakendamist korraldab direktor. PGS, § 37 lg 2	Koolis on tööle võetud eripedagoog, logopeed, sotsiaalpedagoog ja koolipsühholoog või sõlmitud leping nimetatud tugispetsialistide teenuse osutamiseks.	EHIS, töölepingute/lepingute vaatlus
	Tugispetsialisti teenust osutavad nõutava kvalifikatsiooniga isikud.	EHIS, kvalifikatsioonidokumendid
	Tugispetsialistid toetavad õpilaste eesti keele oskuse omandamist oma ülesannetest lähtuvalt.	vestlus

3. Eesti keele ja eestikeelse õppe korraldamine⁷

Eesti keele ja eestikeelne õpe on korraldatud vastavuses PGSi ja riiklikes õppekavades sätestatule ning õpilastel on võimalik saavutada riiklikult sätestatud õpitulemused ja nõutud keeleoskuse tase. Koolis jälgitakse ja hinnatakse, kas õppes lähtutakse nüüdisaegsest õpikäsitusest ja kasutatakse kaasaegset metoodikat, kas õpilase arengut ja motivatsiooni toetab õppekeskkond, kus õpilane on aktiivne osaleja ja erinevates õppeainetes õpitu moodustab terviku, mis on seotud igapäevase eluga ja on õpilasele tähenduslik.

Järgnevas tabelis PGSi, PRÕKi ja GRÕKi nõuded ja võimalikud tunnused ning rakendusnäited tundide tagasisidestamiseks.

Nõue/õiguslik alus	Tunnus	Rakendusnäited	Meetod/alus
		Õpetajad kasutavad lõimitud aine- ja keeleõppe põhimõtteid.	

⁷ Beežiga on allolevas tabelis märgitud rakendusnäited, mille esinemise kohta koguvad infot ja annavad hinnangu Keeleameti eksperdid.

Õppekeskkond peab toetama õpilase arengut. PGS, § 19 lg 1	Õpetajad on teadlikud oma rollist, vastutusest ja koostöö osatähtsusest aine- ja keeleõppe eesmärkide täitmisel.	Iga aineõpetaja toetab eestikeelses aineõppes samaaegselt aine- ja suhtluskeele arengut, nii et õpilane suudab omandatud aineteadmisi ja oskusi väljendada suuliselt ja kirjalikult. Õpetaja seab tunnil aine-, keele- ja õpioskuste eesmärgid. Eesti keele ja eesti keeles õpetavate õpetajate eesti keele tase on lähedane emakeele kõneleja keeleoskusele, õpetajad valdavad ainekeelt, nende kõne on arusaadav, väljendusrikas ning vastab kõnes ja kirjas õigekeelsusele; nad valivad sobiva kõnetempo; õpetaja valdab ainealast eestikeelset terminoloogiat. Õpetajad kohtuvad regulaarselt aine- ja keeleõppe lõimingu kavandamiseks, ühiste kokkulepete sõlmimiseks ja materjali loomiseks. Koostööks on kindel aeg ja koht, lõimingu koordineerib üks pedagoog.	Õpetaja töökava, tunnivaatlus, vestlus, üldtööplaan
	Õppeainete ja eesti keele õpe on lõimitud, esineb ainetevaheliste seoste ja lõimingu näiteid.	Eesti keelt kasutatakse lisaks keeletundidele ainetundides. Eesti keele tunni eesmärgid on lõimitud osaliselt aineõpet toetavate keele-eesmärkidega, nt eesti keele tundides kasutatakse aineõpet sisaldavaid tekste. Ainetunnis pöörab õpetaja tähelepanu ainesõnavarale, ainekeelele, suhtluskeelele, toetab kõigi nelja osaoskuse arengut, toetab keeleliselt aineteadmiste mõistmist ja omandamist ning nende väljendamist kõnes ja kirjas (nt väljendid, fraasid ja/või struktuur) või osutab kirjalikule toele (skeemid, näidised). Lõimitud aine- ja keeleõppe puhul kavandab aineõpetaja igasse ainetundi keele-eesmärgid ja eesti keele õpitulemused. Keele- ja aineõpetaja suunab õpilasi looma seoseid eluga, teiste ainetega, õpilaste kogemustega. Aineõpetaja suunab tähelepanu õigekeelsusele, sõnavara laiendamisele, suhtlemisoskuse arendamisele vastavalt kooli õppekavas seatud keele-eesmärkidele.	Õppekava, tunnivaatlus, õpetaja töökava, vestlus

	Õppekeskkond toetab aine- ja keeleõpet ning õpioskuste arengut. Euroopa keeleõppe raamdokument	Õpetaja kasutab õppetegevuses aktiivset suhtlust võimaldavaid õppeviise ja metoodilisi võtteid.	Tunnivaatlus, õppekava, õpetaja töökava, õpilaste tööde vaatlus, vestlused
		Keeleõppes on esikohal keele kasutamise oskus.	
		Kommunikatiivset keeleõpet soodustab füüsiline õppekeskkond, kus õpilastel on omavahel silmside ja arusaamist toetav kaasõpilase eeskuju (nt rühmapõhine õpe).	
		Tunnid toimuvad aine- ja keeleõpet toetavas keskkonnas, vajadusel saab kasutada digitehnoloogiat, -keskkondi, -materjale.	
		Klassiruumis on võimalik kiiresti ja kergesti paigutada toole- laudu ümber rühma- ja paaristööks ning luua tegevuskeskusi.	
		Tunni aine-, keele- ning õpioskuste eesmärgid räägitakse õpilastega läbi iga teema ja tunni alguses ning kirjutatakse üles reflekteerimiseks tunni lõpus.	
		Õpetaja väljendab selgelt oma ootusi õpilaste õppimisele, keele kasutamisele, õppetöös osalemisele ja sõnastab selgelt oodatavad õpitulemused aine- ja keeleõppes.	
		Tunnis räägib õpetaja eesti keeles, pakkudes keele-eeskuju, kuid annab rohkem (nt 80/20) sõna õpilastele, et võimaldada keelepraktikat samaaegselt mitmele õpilasele (nt rühmatöös).	
		Eesti keele ja eestikeelses ainetunnis räägivad õpilased eesti keeles, järgivad eesti keele kasutamise kokkulepet, pööravad tähelepanu õigekeelsusele.	
		Õpetaja kavandab igasse tundi erinevate osaoskustega seotud tegevused ja õpitulemused.	
		Õpetaja on tunni teemaga seotud esemed, pildid, keelematerjalid õppes kasutamiseks ette valmistanud.	
		Klassiruumis on süsteemselt esitatud asjakohased keele- ja õppematerjalid ning õpilaste tööd, mis arvestavad õigekeelsusnorme.	

		Õpetajad kinnistavad õpitud keelendeid ja lausemalle läbivalt kõigis lõimitud ainetundides.	
		Õpilaste keeletase vastab vähemalt eesti keel teise keelena keele-eesmärkidele ja kooli õppekavas ainekavades esitatud keele-eesmärkidele.	
		Õpetaja kohandab õppematerjali vajadusel õpilastele jõukohaseks: lühendab, liigendab, kasutab skeeme, illustratsioone jm näitlikke vahendeid vastavalt õpilase vajadustele.	
		Õpetaja loob turvalise ja eksimishirmust vaba õppekeskkonna, märkab iga õpilase edusamme ja teeb need nähtavaks.	
		Õpetaja märkab õpilase tehtud jõupingutusi ja tunnustab teda.	
	Õppetöös kasutatakse tänapäevaseid ja kaasahaaravaid õppematerjale ning autentseid lugemis- ja kuulamistekste, mis hoiavad õpilasi kursis ühiskonnas toimuvaga ja tekitavad eesti keele kasutamise soovi. PRÕK, lisa 1 p 2.4.1	Õpetaja kasutab õppematerjale, mis toetavad üldpädevuste ja läbivate teemade käsitlemist, sealhulgas sallivust, säästlikkust, sotsiaalset mitmekesisust, õpilasele samastusvõimalust pakkuvat temaatikat ja illustratsioone.	Tunni vaatlus, õppematerjalide vaatlus, õpetaja töökava, vestlus
		Õpetaja kasutab õppekomplektides sisalduvaid audio-visuaalseid materjale, mis toetavad erinevate osaoskuste omandamist.	
		Õpetaja kasutab tänapäevaseid ja õpilaste jaoks kaasahaaravaid materjale ning autentseid lugemis- ja kuulamistekste, mis hoiavad õpilasi kursis ühiskonnas toimuvaga ja tekitavad eesti keele kasutamise soovi.	
		Õppevara toetab keele ja ainetevahelist lõimingut: loob seoseid keele- ja aineõppe tekstides ja illustratsioonides õpitu kasutamiseks ja kinnistamiseks.	
		Õpetaja suunab õpilasi jälgima eestikeelset meediat, suhtlema eesti keeles väljaspool koolitunde.	
		Eesti keele ja eestikeelsed ainetunnid toimuvad ka väljaspool kooliruumi, et rakendada õppimist toetavaid ja mitmekesisistavaid õppevorme ja -tegevusi (nt õppekäik muuseumisse, teatrisse, raamatukokku; valdkondlikud teemapäevad; osavõtt	

		konkurssidest; kohtumised eesti kirjanike, tõlkijate jt kultuurivaldkonna esindajatega).	
	Eesti keel on koolis nähtav ja kasutusel.	Kooliruumides on eestikeelsed sildid, infomaterjal ja veebileht on eestikeelne, kasutatakse kirjakeele normile vastavat eesti keelt.	Füüsilise keskkonna vaatlus, õpetaja töökava, vestlus
		Koolikeskkonnas on eesti kultuuri ja Eesti Vabariigiga seonduvad ajakohased materjalid (nt kultuuritegelaste pildid, tutvustused, Eesti looduse ja ajaloo materjalid, sümboolika).	
		Õpilased loovad ise koolikeskkonda eestikeelset sisu, selleks kasutatakse ainevahelist lõimingut, huvitegevust, Eesti kultuurikonteksti (nt kontserdid, näitused, kirjandus, külalised, meedia).	
		Õpetaja loob õpilastele võimalusi sisustada tähtpäevi, korraldada näitusi, anda välja infomaterjale jms eesti keeles.	
	Lapsevanematele pakutakse tuge ja võimalusi end toetava ja teadliku lapsevanema rollis arendada. Haridusvaldkonna arengukava 2021-2035	Lapsevanematele selgitatakse eestikeelse aineõppe vajalikkust ja tulemuslikkust.	Vestlus, üldtööplaan, veebilehe vaatlus
		Vanematele tutvustatakse järjepidevalt õpilaste õpitulemusi ja saavutusi.	
		Kooli veebilehel/siseveebis on info eestikeelsele õppele üleminekust, sellega kaasnevates muudatustest ning muu asjakohane vanemaid/õpilasi toetav ja abistav teave.	
Õpilane on õpiprotsessis aktiivne osaleja, kes võtab võimetekohaselt osa oma õppimise eesmärgistamisest, õpib iseseisvalt ja koos kaaslastega. PRÖK, § 5 lg 1	Nüüdisaegse õpikäsituse põhimõtteid rakendatakse kõigil haridustasemetel ja -liikides. Haridusvaldkonna arengukava 2021–2035, tegevussuunad 2 Euroopa keeleõppe raamdokument	Õpetaja seab õpilasi kaasates tunni eesmärgid, mis on kõikides tunni tegevustes äratuntavad (tunni tegevused on kooskõlas eesmärkidega).	Tunnivaatlus
		Õpilane võtab osa oma õppimise eesmärgistamisest ja seob tunni eesmärgid iseenda õppimisega/vajadustega.	
		Teemakäsitlus on õpilastele eakohane, arvestab õpilaste kogemustega ja on seotud varem õpituga.	
		Õpetaja loob õpilastele võimalusi teemast ajendatuna küsimusi esitada ja arvamust avaldada.	
		Õpetaja kasutab võtteid, mis ergutavad arutelu ja suunavad õpilasi kaasa mõtlema.	

Õppimises on kesksel kohal õpilaste aktiivne teadmiste konstrueerimise protsess, selleks luuakse õppekeskkond, mis soodustab iseseisvat õppimist, sealhulgas vajalike õpioskuste kujunemist, õpilastel tuleb lasta seada oma sihid, õppida töötama nii iseseisvalt kui ka kollektiivis ning anda õpilastele võimalus erinevaid töömeetodeid kasutades neile sobivam õpistiil. GRÕK, § 6 lg 2		Õpetaja võimaldab õpilastel kaaslastega suhtlemiseks teha paaris- ja rühmatööd, rollimänge ning muid aktiivõppe meetodeid.	
		Õpetaja kavandab tunni nii, et õpilased osalevad aktiivselt ja suhtlevad suure osa tunnist.	
		Õpetaja kasutab õpilaste aktiivset osalemist võimaldavaid töövõtteid, nt klassiruumis rühmadena paigutatud õpilased on õppimises ja keelekasutuses üksteisele aktiivsed partnerid.	
		Õpetaja annab õpilastele tunni eesmärkidest lähtuvalt valida tegevusi, ülesandeid, ülesannete tegemise järjekorda jms.	
		Õpetaja pakub õpilastele suhtlemispädevust arendavaid mitmekesiseid õpitegevusi, arvestades õpilaste keelelisi vajadusi.	
		Õpitu ja õpiülesanded on seotud õpilaste igapäevaeluga.	
		Õpetaja suunab õpilasi tegema iseseisvat tööd ning annab tagasisidet koduste ülesannete täitmise kohta.	
		Õpetaja kogub õpilastelt arvamusi ning tagasisidet tunni erinevate tegevuste kohta ning kasutab neid õppe planeerimisel ja läbiviimisel.	
		Õpetaja sõnastab tunni kokkuvõttes, kas ja kuidas eesmärgid täideti; mis õnnestus ja millele edaspidi rohkem tähelepanu pöörata.	
	Õppekavaväline tegevus toetab õpilaste eesti keele omandamist ja loob võimalusi eestikeelseks suhtlemiseks.	Koolis on loodud sõprussuhted eestikeelse kooliga, klassidel eestikeelsete klassidega.	Õppekava, vestlus, üldtööplaan,
		Koolis pakutakse õpilasele võimalust osaleda kõigis kooliastmetes eestikeelses huvihariduses.	
		Koolis toimuvad eestikeelsed üritused ja ettevõtmised nii I, II kui ka III kooliastme õpilastele.	
		Koolis võimaldatakse nõrgema keeleoskustasemega õpilastele erinevaid tegevusi eesti keeles suhtlemiseks ja eesti keele omandamiseks.	
Õpetajad jälgivad õpilase arengut ja	Õpet planeerides kavandatakse kõigi	Hindamisel ja tagasisidestamisel lähtub õpetaja osaoskuste õpitulemustest.	Tunnivaatlus, õpetaja töökava,

toimetulekut koolis ning vajaduse korral kohandavad õpet õpilase individuaalsete vajaduste ja võimete järgi. PGS, § 37 lg 1	nelja osaoskuse õpitulemuste tagasisidestamine ja hindamine.	On kokku lepitud põhimõtted ja nendest lähtudes hindab õpetaja regulaarselt õpilaste nelja osaoskuse keeletaseme vastavust eesti keel teise keelena keele-eesmärkidele, mis on esitatud kooli õppekavas.	ainekava, klassipäevik, õpilaste tööde vaatlus, vestlus
	Hindamise eesmärk on saada ülevaade õpitulemuste saavutatusest ja õpilase individuaalsest arengust ning kasutada seda teavet õppe tulemuslikumaks kavandamiseks ja ennastjuhtiva õppija kujundamiseks. Eesti keele kui teise keele aines hinnatakse saavutatud õpitulemusi, mis põhinevad Euroopa keeleõppe raamdokumendi vastava taseme kirjeldustel.	Õpetaja on teadlik iga õpilase õpivajadustest, õpilase tugevustest ja arenguvajadustest.	
		Õpilasele on õppeprotsessi alguses teada, mida ja millal hinnatakse, milliseid hindamisvahendeid kasutatakse ning millised on hindamise kriteeriumid.	
		Õpetaja märkab, et mingil perioodil võib olla vaja diferentseerida õpiülesandeid, luues nii igale õpilasele võimaluse tulla õpiülesandega toime ja kindlustada eduelamus, kuid seab eesmärgiks saavutada lõpuks ettenähtud keeletaseme teadmised ja oskused.	
		Õpetaja jälgib, et iga õpilane saaks pingutust nõudvaid ülesandeid.	
		Õpetaja pakub parema keeleoskusega õpilastele võimalusi kaaslaste juhendamiseks, grupitöö juhtimiseks.	
		Õpetaja kaasab õpilasi hindamisprotsessi nii oma töö hindamisel kui ka kaasõpilaste tagasisidestamisel.	
		Õpetaja kaasab õpilasi tagasiside andmisel ja hindamisel: õpilased redigeerivad üksteise töid, annavad tagasisidet kokkulepitud kriteeriumide järgi.	
	Õpetaja analüüsib enda poolt läbiviidava õppetöö tugevaid ja nõrku külgi ja seal, kus	Õpetaja kasutab riiklikult koostatud lähtetaseme teste ja e-ülesandeid, et saada infot õpilaste teadmistest ja oskustest.	Vestlus, õpetaja töökava
		Õpetaja analüüsib õpilaste testide/tööde tulemusi, et saadud teabe põhjal võtta vastu õppetööd puudutavaid põhjendatud otsuseid ja rakendada sobivaid õppemeetodeid.	

	vaja, teeb muutusi enda töö tõhustamisel.	Õpetaja teeb eneseanalüüsist tulenevalt oma õpetamispraktikas muutusi.	
--	---	--	--

4. Sisehindamine ja kooliarendus eesti keele ja eestikeelse aineõppe tagamiseks

Kooli järjepidev areng saavutatakse arengu kavandamise ja sisehindamisega. Pideva protsessina toimuval sisehindamisel kogutakse kokkulepitud andmeid, neid analüüsitakse ja hinnatakse arengueesmärkide täitmist ning saadakse tagasisidet, kuivõrd arenguplaan on ellu rakendunud. Analüüsi ja hindamise tulemustest lähtuvalt kavandatakse kooli uued arengueesmärgid ning planeeritakse asjakohased ülesanded ja tegevused.

Nõue/õiguslik alus	Tunnus	Rakendusnäiteid	Meetod/alus
Koolis tehakse sisehindamist. Sisehindamine on pidev protsess, mille eesmärk on tagada õpilaste arengut toetavad tingimused ja kooli järjepidev areng. Selleks selgitatakse välja kooli tugevused ning parendusvaldkonnad, millest lähtuvalt koostatakse kooli arengukava. Nimetatud eesmärgist lähtuvalt analüüsitakse kooli sisehindamisel õppe- ja kasvatustegevust ja juhtimist ning	Sisehindamine on protsess, mille käigus kogutakse kokkulepitud viisil ja ajal andmeid, et hinnata kooli arengukava eesmärkide täitmist ja ressursside kasutust, et leida kooli tugevused ja parendamist vajavad valdkonnad.	Koolis on direktori kehtestatud sisehindamise kord	Sisehindamise kord, sisehindamise dokumendid, vestlus, üldtööplaan, arengukava
		Sisehindamine toimub kooskõlas kehtestatud sisehindamise korraga.	
		Koolis on koostatud sisehindamise kokkuvõtlik aruanne/analüüs arengukava perioodi kohta.	
		Sisehindamisel analüüsitakse arengukava eesmärkide täitmist ja tehakse analüüsist tulenevalt järeldusi (selgitatakse välja tugevused ja parendusvaldkonnad).	
		Koolis on kokku lepitud, milliseid näitajaid ja andmeid, mis näitavad kõige paremini liikumist soovitud muutuse suunas, süsteemselt kogutakse.	
		Kogutakse ja analüüsitakse näitajaid ja andmeid õpilaste akadeemilise edukuse kohta, sealhulgas matemaatika ja eesti keele õppe edukuse kohta.	
		Kogutakse ja analüüsitakse näitajaid ja andmeid eestikeelse aineõppe tulemuslikkuse kohta, võimalusel võrreldakse ja analüüsitakse eraldi vene keeles ning eesti keeles ainet õppivate õpilaste õppe tulemuslikkust.	

hinnatakse nende tulemuslikkust. Kooli sisehindamise korra kehtestab direktor, esitades selle arvamuse andmiseks hoolekogule. PGS, § 78 lg-d 1 ja 3		Tunnivaatlustelt saadud infot analüüsitakse ja kasutatakse kooli õppe- ja kasvatustegevuse arendamiseks.	
		Kogutakse ja analüüsitakse õpetajate kvalifikatsiooni ja keeletaseme infot.	
		Kogutakse infot, kuidas õpetajad täienduskoolitustel omandatud õppe- ja kasvatustegevuses rakendavad.	
		Kogutud infost lähtudes selgitatakse koolis välja õpetajate täienduskoolitusvajadus ja koostatakse koolitusplaan.	
		Kool kasutab HaridusSilmas ja EHISes kättesaadavaid andmeid oma tegevuse hindamiseks ja analüüsimiseks.	
		Koolis kasutatakse erinevaid võimalusi tegevuste kohta andmete ja näitajate saamiseks (Harno rahuloluküsitlused, uuringutes osalemine, koolis koostatud küsitlused ja uuringud).	
		Kogutud andmeid ja näitajaid on sisehindamisel analüüsitud ja selle põhjal on tehtud järeldused ning kavandatud parendustegevused.	
		Eesti keele õppe ja eestikeelse aineõppe tulemuslikkuse analüüsist tulenevalt on kavandatud parendustegevused.	
	Õppenõukogu arutab õppeaasta lõpul läbi kooli õppe- ja kasvatustegevuse tulemused ja teeb kooli juhtkonnale ettepanekuid kooli õppe- ja kasvatustegevuse parendamiseks. määruse ⁸ § 2 p 6	Koolis on kokku lepitud, milliseid õppe- ja kasvatustegevuse tulemusi järjepidevalt kogutakse ja hinnatakse.	Vestlus, õppenõukogu protokolliga vaatlus
		Koolis on analüüsitud eesti keele ja eestikeelse õppe tulemusi erinevatest aspektidest ja tehtud analüüsist tulenevaid järeldusi ja ettepanekuid.	
		Õppenõukogus arutatakse õppeaasta lõpus kooli õppe- ja kasvatustegevuse tulemusi, õppenõukogu teeb kooli juhtkonnale ettepanekuid kooli õppe- ja kasvatustegevuse parendamiseks.	
		Parendustegevused ja õppenõukogu ettepanekud kajastuvad uue õppeaasta üldtööplaanis.	Üldtööplaan

⁸ Haridus- ja teadusministri 23.08.2010. a määrus nr 44 „Kooli õppenõukogu ülesanded ja töökord“.

Kooli järjepideva arengu tagamiseks koostatakse kooli arengukava. PGS, § 67 lg 1	Arengukavas määratakse kooli arengu eesmärgid ja põhisuunad.	Sisehindamisel välja selgitatud parendusvaldkonnad kajastuvad arengukava eesmärkides.	Arengukava, üldtööplaan
		Arengukava eesmärgid on seotud õppija arengu toetamisega (lähtuvad õppijate õppimisest).	
		Koolis planeeritakse tegevusi eestikeelsele õppele üleminekuks, see kajastub arengukavas ja konkretiseerub õppeaasta üldtööplaanis.	
		Enne eestikeelsele aineõppele üleminekut on koolis välja selgitatud eestikeelse aineõppe võimalikud riskid ning kavandatud tegevused nende vältimiseks.	
		Enne eestikeelsele aineõppele üleminekut on õpilaste toetamiseks kavandatud tegevusi.	
	Üldtööplaan on koolidokument, milles määratletakse kooli ühe õppeaasta tegevuskava kooli arengukavast, õppekavast, eelmise õa töö kokkuvõttest ja õppeaasta üldeesmärkidest lähtuvalt. määruse ⁹ § 4	Õppeaastaks on koostatud üldtööplaan ja õppenõukogu on üldtööplaani kinnitanud.	Õppenõukogu protokollid, üldtööplaan
		Üldtööplaanis on sõnastatud õppeaasta eesmärk (eesmärgid), mis tuleneb arengukavast, õppekavast ja eelmise õa töö kokkuvõttest.	
		Tulemuslikuks eesti keele õppeks ja eestikeelseks aineõppeks on kavandatud ülesandeid ja tegevusi kooli juhtkonnale ja pedagoogidele.	
	Üldtööplaan vormistatakse alapunktidenä vastavalt tegevusvaldkondadele, igas alapunktis	Üldtööplaan sisaldab tegevuskava, kus on määratletud valdkonniti ülesanded ja tegevused, mida tehakse õppeaasta eesmärgi elluviimiseks. Iga tegevuse juures on määratud vastutaja ja tähtaeg. Üldtööplaani tegevuskava võib sisaldada koolielu rutiinseid tegevusi (nt üritused, eksamite	Üldtööplaan

⁹ Haridus- ja teadusministri 25.08.2010. a määrus nr 52 „Kooli õppe- ja kasvatusalastes kohustuslikes dokumentides esitatavad andmed ning dokumentide täitmise ja pidamise kord“.

	määratletakse ülesanded, tegevused, vastutajad ja tähtajad. määruse § 5 lg 1	ja tasemetööde ajad jms), kuid eeskätt nähakse üldtööplaanis ette ülesanded ja tegevused õppeaasta eesmärkide täitmiseks.	
		Üldtööplaanis on ülesanded ja tegevused eesti keele ja eestikeelse õppe kvaliteedi tagamiseks.	
		Üldtööplaanis on ülesanded ja tegevused eestikeelsele õppele üleminekuga seonduvalt.	
	Üldtööplaani täitmise kindlustab direktor.	Koolis analüüsitakse üldtööplaani täitmist: andmete põhjal on koostatud analüüs ja tehtud järeldused, kuidas eesmärke täideti, mitte ei kirjeldata toimunud tegevusi. Analüüsist lähtuvad järeldused kajastuvad parendusettepanekutena.	Õppenõukogu protokoll, sisehindamise dokumendid, vestlus

JÄRELEVALVE PROTSESS

Käesolevas osas kirjeldatakse, kuidas HTMi õigus- ja personalipoliitika osakonna järelevalve valdkonna peaekspert (edaspidi *ekspert*) koostöös Keeleameti eksperdiga järelevalvet korraldab. Esitatavad etapid on kokkuleppelised, mitte õigusaktides sätestatud, ning selle kokkuleppe eesmärk on ühtlustada järelevalveprotsessi ning muuta see õppeasutuste jaoks läbipaistvamaks. Eksperti ülesanne on valida järelevalve tõhusaks korraldamiseks parimad meetodid ning seetõttu on eksperdil ka õigus vastavalt asjaoludele allpool kirjeldatud protsessi kohandada. Järelevalves on üldjuhul vaatluse all kolme viimase (sh käimasoleva) õppeaasta tegevused.

Järelevalve ettevalmistamine

- 1) Ekspert võtab u **kaks kuud** enne kavandatava järelevalve algust telefoni või e-kirja teel kooli direktoriga ühendust, et välja selgitada, kas koolile sobib HTMi järelevalveplaanis kohapealseks järelevalveks esialgselt kavandatud aeg, ning lepib direktori ja koolipidaja esindajaga kokku täpsed kohapealse järelevalve kuupäevad. Kui järelevalve on planeeritud algama septembris või oktoobri I pooles, lepitakse kohapealse järelevalve aeg kokku mais–juunis.
- 2) Ekspert algatab pärast direktoriga kohapealse järelevalve kuupäevade kokkuleppimist, u **kaks kuud** enne kooliga kokkulepitud kohapealse järelevalve algust, HTMi dokumendihaldussüsteemis PINAL järelevalve algatamise kirja menetluse, lähtudes kooli direktori (ja pidajaga) sõlmitud kokkulepetest (kohapealse järelevalve alustamise kuupäev).
- 3) Peale järelevalve algatamise kirja allkirjastamist saadab ekspert koolile e-postiga kooli üldaadressile ja/või kooli direktori aadressile ning koolipidaja üldaadressile **eelkirja** (näidis lisas 1), milles selgitatakse järelevalve protsessi täpsemalt. Kirjale lisatakse muuhulgas õppeasutusest enne järelevalvet küsitava info ja dokumentide nimekiri koos selgitustega. Selle kirja registreerib ekspert dokumendihaldussüsteemis. Soovitavalt võtab ekspert õppeasutuse direktoriga ka telefoni teel ühendust, et anda lisaselgitusi, küsida, kas direktoril tekkis küsimusi, või sõlmida täpsemaid kokkuleppeid. Eelkirjas on märgitud ka kuupäev, mis ajaks kool saabab järelevalve ettevalmistamiseks vajalikud dokumendid ja info. Nimetatud kuupäev on vähemalt kolm nädalat enne kohapealse järelevalve algust, et ekspert jõuaks dokumendid läbi vaadata, nende sisuga tutvuda ning õppekavale hinnangu¹⁰ saada.
- 4) Ekspert edastab kooli direktorile kohapealse järelevalve ajakava koostamiseks vajaliku info. Ekspert esitab e-postiga direktorile nimekirja isikutest (kooli organite esindajatest, üldjuhul ametikohtade kaupa või nimeliselt), kellega soovitakse järelevalves vestelda, ning arvestuslikud vestluste kestused. Järelevalves vesteldakse kooli direktori, õppealajuhataja (juhtkonna liikmetega), pidaja, lastevanemate (nt hoolekogu liikmed) ja õpilaste (üldjuhul III kooliastmest ja gümnaasiumist, vajalik lapsevanema kirjalik nõusolek) esindajatega, eesti keele ja eesti keeles õpet läbiviivate õpetajatega. Järelevalves vaadeldakse eesti keele ja eestikeelseid ainetunde (vaadeldavate tundide arv sõltub kooli suurusest/klasside arvust ja eesti keele/eesti keeles õpetavate õpetajate arvust). Ajakava koostamiseks esitab ekspert need nädalapäevad, millal tunde vaadelda soovitakse, kuid vaadeldavate tundide nimekirja esitab ekspert direktorile kirjalikult

¹⁰ Kooli õppekava vastavust õigusaktidele hindavad HTMi üldhariduse osakonna üldhariduse valdkonna peaekspertid.

vahetult enne kohapealse järelevalve algust. Direktor sõlmib kõigi isikutega konkreetsed kokkulepped vestluste toimumiseks ning koostab kohapealse järelevalve ajakava, mille saadab eksperdile kooskõlastamiseks hiljemalt üks nädal enne kohapealse järelevalve algust.

Vaadeldavad tunnid valivad HTMi ja Keeleameti ekspert tunniplaanist ning planeerivad ka tagasisidevestluste ajad.

Tundide vaatlusel osalevad HTMi ekspert, Keeleameti ekspert ja kooli juhtkonna esindaja. Õppetundide vaatlusele järgneb õpetajaga tagasisidevestlus. Tagasisidet annab õpetajale esmalt kooli juhtkonna esindaja.

- 5) Järelevalvet ettevalmistav ekspert tutvub EHISe pedagoogide ja õpilaste registri andmetega, hindab pedagoogide kvalifikatsioone ja küsib vajadusel koolilt pedagoogide kvalifikatsioonidokumentide koopiad, sh ENIC/NARICu otsused välisriigis omandatud tasemehariduse kohta.
- 6) Ekspert küsib järelevalve valdkonna analüütikult õppeasutuse taustaandmeid (põhikooli eesti keele ja matemaatika lõpueksamite ning riiklike tasemetööde tulemused; Harno rahuloluküsitluste tulemused, põhikoolilõpetajate edasiõppimise ja keskhariduse omandamise andmed), analüüsib saadud andmeid.
- 7) Ekspert edastab Keeleameti eksperdile koolis töötavate pedagoogide nimekirja (EHISe väljavõtte) töötajate keeleoskustasemetega kohta info saamiseks.
- 8) Ekspert koostab eelõiendi ja korraldab eelõiendi arutelu hiljemalt nädal enne kohapealset järelevalvet, kaasates järelevalve teostajad (sh Keeleameti eksperdi), järelevalve valdkonna juhi, nõuniku ja õigusnõuniku.
- 9) Ekspert koostab vestluste küsimustikud.

Kohapealne järelevalve

- 1) Kohapealne järelevalve viiakse läbi vastavalt kooli direktoriga kokku lepitud ajakavale. Ajakava koostades tuleb arvestada sellega, et kooli töötajate tavapärase tööritm oleks võimalikult vähe häiritud. Selleks tuleb näiteks arvestada, et vestlused ei pruugi alata mitte täistundidel, vaid lähtuvalt kooli päevakavast, nt vastavalt sellele, millal konkreetsetel isikutel on võimalik vestelda. Õpilastega vesteldes tuleks jälgida, et nad puuduksid võimalikult vähestest tundidest. Lapsevanematega vestlust planeerides pakkuda neile võimalusel vestluste aegu, mis ei kattu nende tööajaga. Ekspert selgitab eeltoodut ka kooli direktorile ajakava kokku leppides.
Järelevalvet juhib HTMi ekspert.
- 2) Kõik vestlused protokollitakse.¹¹ Protokolli allkirjastavad vestluses osalenud isikud, kinnitades oma allkirjaga protokollis kajastatu õigsust. Kuigi haldusmenetluse seadus seda ei nõua, tagab see kõigile pooltele õiguskindluse, et neid on õigesti mõistatud.
Kui vestluses osaleja ei valda piisavalt eesti keelt, tagab tõlgi õppeasutus. See tuleks eksperdil (koostöös koolijuhiga) enne järelevalves toimuvaid vestlusi välja selgitada, et järelevalve ajal ei tekiks ootamatuid olukordi. Ekspert protokollib vestluse tõlgi abil otse eesti keeles. Kui koolis ei ole dokumendid eesti keeles, tuleb sellest esmalt kooli teavitada ning paluda tõlkeid, vajadusel (kui koolis pole eestikeelseid versioone) teavitatakse ka Keeleametit.

¹¹ Haldusmenetluse seadus, § 18.

- 3) Kohapealse järelevalve ajal vaatlevad kooli juhtkonna esindaja, HTMi ja Keeleameti ekspert eesti keele ja eestikeelseid õppetunde. Vaadeldud tunnil annab tagasiside kooli juhtkonna esindaja. KA ja HTMi eksperdid annavad omakorda tagasisidet juhtkonnaliikme tagasiside kohta, kuivõrd see lähtus PRÕKis¹² ja GRÕKis¹³ sätestatud õppimise käsitusest.

Tundide vaatluse põhjal koostatakse õiendisse sisupeatükk „Eesti keele ja eestikeelse õppe korraldamine“, milles hinnatakse, kas eesti keele õpe ja eestikeelne aineõpe on korraldatud vastavuses PGSi ja riiklikes õppekavades sätestatule, kas koolis jälgitakse ja hinnatakse, kas õppes lähtuvad õpetajad nüüdisaegsest õpikäsitusest ja kasutavad kaasaegset metoodikat, kas õpetaja loodud õppekeskkond toetab õpilase arengut ja motivatsiooni.

Tunnivaatlusele järgneval tagasisidevestlusel analüüsib õpetaja ise toimunud tundi ning tutvustab ka tunni planeerimise ja läbiviimise põhimõtteid (kasutab oma töökava vm õppetöö planeerimise vahendit). Nähtud õppetunnil annab tagasiside kooli juhtkonna esindaja, lähtudes riiklikes õppekavades sätestatud õppimise käsitusest ja õppekeskkonnale esitatud põhimõtetest, aga ka koolis kokkulepitud hea tunni põhimõttest. (Nõuded ja rakendusnäited eespool olevas tabelis.)

Keeleameti ekspert koostab tunnivaatluse ja tagasiside kohta protokoll. Kooli dokumentide, järelevalves läbiviidud vestluste, vaadeldud tundide ja tagasisidevestluste põhjal koostab Keeleameti ekspert koondhinnangu koolis eesti keele ja eestikeelse õppe korraldamisest, mis on järelevalve õiendi osa. Koondhinnangus antakse hinnang tunde vaadeldud kooli juhtkonna liikme tagasisidele ja selle kaudu tundidele ning tuuakse välja, kas kooli esindaja tagasiside oli aja- ja asjakohane ning lähtus PRÕKis ja GRÕKis sätestatud õppimise käsitusest, samuti tuuakse välja, millised olulised aspektid jäid tähelepanuta. Koondhinnangus esitatakse juhtkonnale ettepanekuid, kuidas koolis paremini luua õppijale soodsat õppekeskkonda.

- 4) Ekspert tutvustab kohapealse järelevalve lõpus järelevalve põhilisi tulemusi koolis kohapeal direktorile ning direktori valitud teistele töötajatele, kaasates pidaja või teisi asjassepuutuvaid isikuid. See ei ole õiendi tutvustamine, vaid esialgsete olulisemate järelduste, eelkõige võimalike ettekirjutuste selgitamine.

Õiendi koostamine ja kinnitamine

- 1) Õiendile kohalduv õiguslik regulatsioon tuleneb PGSi §-st 87, mille lõige 1 sätestab, et järelevalve tulemused vormistatakse õiendiga. Sama sätte lõige 2 täpsustab, et õiendis esitatakse õiendi koostamise aeg ja koht, lühiaandmed õppeasutuse kohta, haldusjärelevalvet teostav järelevalveasutus, haldusjärelevalve teostamise aeg, haldusjärelevalvet teostanud ametiisikute ja kaasatud ekspertide nimed, haldusjärelevalve tulemused, õigusrikkumiste aeg ja kirjeldus, tehtud ettekirjutused ja ettepanekud ning ettekirjutuste täitmisest teavitamise tähtaeg.
- 2) Ekspert korraldab õiendi projekti arutelu järelevalves osalenud ekspertidega (sh Keeleameti ekspert), kaasates järelevalve valdkonna juhi, nõuniku ja järelevalve valdkonna õigusnõuniku.
- 3) Ekspert saadab õiendi eelnõu **hiljemalt 40 päeva pärast kohapealse järelevalve algust** kõigile organitele, kellele ettekirjutusi tehti, lisaks sõltumata sellest, kas neile ettekirjutusi tehti, ka direktorile ja pidajale ülevaatamiseks (haldusmenetluse seaduse mõttes **ärakuulamine**). Neil palutakse vajadusel eelnõu kommenteerida, lisada

¹² PRÕK, § 5. Õppimise käsitus.

¹³ GRÕK, § 6. Õppimise käsitus ja § 7. Õppekeskkond.

selgitusi, parandada ebatäpsused vms. Ära kuulamise eesmärk on saada kinnitust, et järelevalves tuvastati õigesti kõik **faktilised** asjaolud. Kõiki selles protsessis antud olulisemaid seisukohti kajastatakse õiendis. Seisukohtade esitamiseks antakse koolile ja pidajale **aega vähemalt kolm tööpäeva, soovituslik on anda viis tööpäeva, kui menetlusaeg võimaldab** (tööpäevi arvestatakse nii, et esimene päev on õiendi saatmisele järgnev päev).

- 4) Ekspert täiendab õiendi projekti ära kuulamisel esitatud kommentaaride/vastulausetega ning põhjendab nendega arvestamist või mittearvestamist. Vajadusel korraldab ekspert arutelu järelevalves osalenud ekspertide ja õigusnõunikuga.
- 5) Ekspert allkirjastab õiendi kinnitamise korralduse ja avalikustab korralduse koos õiendiga HTMi välisveebis.
- 6) Ekspert korraldab koostöös kooli direktori ja pidaja esindajaga õiendi ja järelevalve tulemuste tutvustamise koolis kohapeal asjassepuutuvatele isikutele.